

THEODOROS PRODROMOS

PRODROMIKA

Around the middle of the twelfth century, in Constantinople, capital of the Byzantine Empire, at the refined court of the Comneni, came to light a group of poems the most relevant of which are the *Prodromika*, so called after the name of Theodoros Prodromos, to whom the manuscripts attribute them.

They are a sort of petitions to the Emperor, either John or his son Manuel Comnenos, or to other members of the imperial family, asking for help.

Like the *Carmina Burana* or the lyrics of François Villon, to which they have been compared, they give a picture of the society of the time with great humour, clarity and a vivid satirical vein.

Their thematics make the poet use words from everyday life and lively expressions, which give the work great intensity and vigour.

BIBLIOGRAPHY

Τοῦ Προδρόμου Κυροῦ Θεοδώρου πρὸς τὸν Βασιλέα τὸν Μαυροϊώανην,
Bibliothèque Nationale. Manuscrit 396

Bibliothèque Grecque Vulgaire publié par Émile Legrand, Tome Premier, Paris 1880

B. LAVAGNINI, *Storia della letteratura neoellenica*, Milano/Firenze 1969

F. MÁSPERO, *Storia della letteratura neogreca in Storia delle letterature del sud-est europeo*, Milano 1970

M. VITTI, *Storia della letteratura neogreca*, Torino 1971

LINOS POLITIS, *Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας*, Athens 1971

TH. K. DIMARÁS, *Ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας*, Athens 1985

ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΥΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
πρὸς τὸν Βασιλέα τὸν Μαυροϊωάννην

Τί σοὶ προσοίσων, δέσποτα, δέσποτα στεφηφόρε,
ἀνταμοιβὴν ὅποιανδε ἢ χάριν προσενέγκω
ἐξισωμένην πρὸς τὰς σὰς λαμπρὰς εὐεργεσίας,
τὰς γινομένας εἰς ἐμὲ τοῦ κράτους σου παντοίας;
Πρό τινος ἤδη πρὸ καιροῦ καὶ πρὸ βραχέος χρόνου,
οὐκ εἶχον οὖν, ὁ δύστηνος, τὸ τί προσαγαγεῖν σοι
κατάλληλον τῷ κράτει σου καὶ τῇ χρηστότητί σου,
καὶ τῇ περιφανείᾳ σου καὶ χαριτότητί σου,
εἰ μὴ τινὰς πολιτικούς ἀμέτρους πάλιν στίχους,
συνεσταλμένους, παίζοντας, ἀλλ' οὐκ ἀναισχυντῶντας,
παίζουσι γὰρ καὶ γέροντες, ἀλλὰ σωφρονεστέρως.

Μὴ οὖν ἀποχωρίσης τους, μηδ' ἀποπέμψης, μάλλον
ὡς κωδιμένα δέξου τους ποσῶς ἂν οὐ μυρίζουν,
καὶ φιλευσπλάγχχως ἄκουσον ἄπερ ὁ τάλας γράφω.
Κὰν φαίνωμαι γάρ, δέσποτα, γελῶν ὁμοῦ καὶ παίζων,
ἀλλ' ἔχω πόνον ἄπειρον καὶ θλίψιν βαρυτάην,
καὶ χαλεπὸν ἀρρώστημα, καὶ πάθος, ἀλλὰ πάθος!
Πάθος ἀκούσας τοιγατροῦν μὴ κήλην ὑπολάβης,
μηδ' ἄλλο τι χειρότερον ἐκ τῶν μυστικωτέρων,
μὴ κερατᾶν τὸ φανερόν, μὴ ταντανοτραγάτην,
μὴ νόσημα καρδιακόν, μὴ περιφλεγμονίαν,
μὴ σκορδαψόν, μηδ' ὕδερρον, μὴ παραπνευμονίαν,
ἀλλὰ μαχίμου γυναικὸς πολλὴν εὐτραπελίαν·
προβλήματα προβάλλουσα καὶ πιθανολογίας
καὶ τὸ δοκεῖν εὐλόγως μοι προφέρεται πλουτάρχως.

Καὶ θέλω δεῖξαι προφανῶς τὴν ταύτης μοχθηρίαν,
ἀλλὰ φοβοῦμαι, δέσποτα, τοὺς ἰταμωδεστέρους,
μήπως ἐμὲ ἀκούσωσι, καὶ ὑπάγουν εἰς τὸ σπίτιν
καὶ νὰ μὲ βάλουν εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ μὲ περιχώσουν,
παρὰ νὰ μάθη τίποτε τῶν ἄρτι γραφομένων.
Φοβοῦμαι γὰρ τὸ στόμαν της, φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν της,
τὰς ἀπειλάς της δέδοικα καὶ τὴν ἀποστροφήν της.
Εἰ δὲ πολλάκις δόξει τὴν καὶ φθάσει ὁ καρκατζᾶς της,
καὶ ὀρίσει τὰ ψυχάρια της καὶ τὴν πρωτοβαβᾶν της,

καὶ πιάσουν καὶ ταυρίσουν με καὶ σύρουν με εἰς τὴν μέσσην,

καὶ δώσουν με τὰ τρίκωλα καὶ τὰ χαρακτηριστικά μου·
τίς ἔλθοι κ' ἐκδικήσῃ με κ' ἐκβάλλῃ με ἀπ' ἐκείνης;
"Ὅμως κὰν οὕτως γένηται, κὰν οὕτως κὰν ἀλλοίως,
καιρὸς λοιπὸν τὰ κατ' ἐμὲ πάντα σοι σαφηνίσει·
οὐ φέρω γὰρ, ὦ δέσποτα, τὴν ταύτης μοχθηρίαν,
τοὺς καθ' ἡμέραν χλευασμοὺς καὶ τὰς ὄνειδισίας:
«τό, κύρι, οὐκ ἔχεις προσοχὴν· τό, κύρι, πῶς τὸ λέγεις;
τό, κύρι, τί προσέθηκας; τό, κύρι, τί ἐπεκτήσω;
ποῖον ἱμάτιον μ' ἔραψας, ποῖον δίμιτον μ' ἐπόηκες;
καὶ ποῖον γυρὶν μ' ἐφόρεσας; οὐκ οἶδα Πασχαλίαν·
ἔχεις με χρόνους δώδεκα ψυχροὺς καὶ ἀσβολωμένους,
οὐκ ἔβαλ' ἀπὸ κόπου σου ταττίκιν εἰς ποδάριν,
οὐκ ἔβαλα εἰς τὴν ῥάχιν μου μεταξωτὸν ἱμάτιν,
οὐκ εἶδα εἰς τὸ δακτύλιν μου κρικέλιν δακτυλίδιν,
οὐδὲ βραχιόλιν μ' ἔφερες ποτὲ νὰ τὸ φορέσω.

Οἱ ξένοι κατακόπτουσι τὰ γονικά μου ροῦχα,
κ' ἐγὼ καθέζομαι γυμνὴ καὶ παραπονεμένη.
Ποτὲ οὐκ ἐλούθην εἰς λουτρὸν νὰ μὴ στραφῶ θλιμμένη,
ἡμέραν οὐκ ἐχόρτασα, νὰ μὴ πεινάσω δύο,
στενάζω πάντοτε, θρηνῶ καὶ κύπτομαι καὶ κλαίω.

Τὴν θάλασσαν τὴν μ' ἔφερες, γνωρίζεις, ἔπαρέ την,
τὸ διβλαντάριν τὸ κουτνίν, καὶ τὸ ὑψηλὸν διβίκιν,
καὶ τὸ μεγαλογράμματον ἱμάτιν τὸ κνικάτον,
ἢ χάρισον, ἢ πώλησον, ἢ δὸς ὅπου κελεύεις·

τὰ λουτρικά τὰ μ' ἔποικες καὶ τὸ κραββατοστρώσιν
εἰς κλῆρον νὰ τὰ δέξωνται οἱ παῖδες σου πατρῶον·
τὰ γονικά σου πράγματα καὶ ἡ οἰκοσκευὴ σου
ἀρκοῦν τὰς θυγατέρας σου νὰ τὰς ἐξωπροικίσῃς·
καὶ σὺ ἄς ἦσαι σιγηρὸς καὶ ἀπομεριμνημένος.

« Ἐπεντρανίζεις, ἄνθρωπε, κὰν ὅλως θεωρεῖς με·
ἐγὼ ἤμην ὑποληπτικὴ καὶ σὺ ἦσουν ματζουμάτος·
ἐγὼ ἤμην εὐγενικὴ καὶ σὺ πτωχὸς πολίτης,
σὺ εἶσαι Πτωχροπρόδρομος κ' ἐγὼ ἤμην Ματζουκίνη,
σὺ ἐκοιμῶ εἰς τὸ ψιαθὶν κ' ἐγὼ εἰς τὸ κλινάριν·
ἐγὼ εἶχον προῖκα περισσὴν, καὶ σὺ εἶχες ποδοπήπτριν,

καὶ σκάφην τοῦ ζυμώματος καὶ μέγαν πυροστάτην.
Καθέζεσαι εἰς τὸ σπίτιν μου, κ' ἐνοίκιον οὐ φροντίζεις,
τὰ μάρμαρα ἠφανίσθησαν, ὁ πάτος συνεπτώθη,
τὰ κεραμίδια ἐλύθησαν, τὸ στέγος ἔσαπρώθη,
οἱ τοῖχοι καταπίπτουσιν, ἐξεχερσώθη ὁ κήπος,
κοσμίτης οὐκ ἀπέμεινεν, οὐ γύψος, οὐδὲ σπέτλον,
οὐδὲ ῥιγλὶν μαρμάρινον, οὐ συγκοπὴ μετρία,
αἱ θύραι συνεστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου πᾶσαι,
τὰ κάγκελλα ἐξυλώθησαν ἀπ' ἄκρας ἕως ἄκραν,
καὶ τὰ στηθαῖα ἔπεσον τὰ πρὸς τὸ περιβόλιον.

Θύραν οὐκ ἠλλαξάς ποτε, σανίδον οὐκ εὐψύχει,
ποτὲ οὐκ ἐξεκεράμωσας, οὐδὲ ἀνερράψω τοῖχον,
οὐ τέκτονα ἐκάλεσας ἵνα τὸν περιρράψῃ,
οὔτε καρφὶν ἠγόρασας νὰ ἐμπήξῃς εἰς σανίδιν.
Βλέπουν σε τὰ ψυχάρια μου κ' ἔχουν σε ὡς αὐθέντην,
φοβοῦνται, παραστήκονται, δουλεύουν καὶ τιμῶσιν.
Ἐγὼ κρατῶ τὸ σπίτι σου καὶ τὴν ὑποταγὴν σου,
δουλεύω τὰ παιδιὰ σου οὐαὶ βαβᾶβκαλλίστην,
οἰκονομῶ τὰ κατὰ σέ, τρέχω, μοχθῶ, διώκω,
καὶ κάμνω λινοβάμβακον ἱμάτιν καὶ φορῶ το,
ἔχεις με κουρατόρισσαν, ἔχεις με ἀναπλαρέαν,
καὶ κάμνω καὶ τὰ μαλλωτά, κάμνω καὶ τὰ ναρθήκια·
ἔχεις με ψιλονήτριαν, καὶ κάμνω τὸ λινάριν,
κάμνω ὑποκαμισόβρακα, στοιβάζω τὸ βαμβάκιν·
ἔχεις με προσμονάριον ὁμοῦ κ' ἐκκλησιάρχην,
καὶ κανονάρχην σὺν αὐτοῖς, καὶ χωρικὸν νοτάρην,
καὶ σὺν καθέζεσαι ὡς πωλὶν χασμένον εἰς τὸ βρῶμα,
καὶ κάθ' ἡμέραν προσδοκᾶς τί νὰ σέ παραβάλλω.
Τὸ τί σέ θέλω ἐξαπορῶ, τὸ τί σέ χρηζ' οὐκ οἶδα·
ἂν οὐκ ἐθάρρεις κολυμβᾶν, κολυμβητῆς μὴ ἐγένου,
ἀλλ' ἄς ἐκάθου σιγηρὸς καὶ ἀπομεριμνημένος,
καὶ ἄς ἔκνηθες τὴν λέπραν σου, καὶ ἄς ἠφινες ἐμέναν.
Εἰ δὲ κομπῶσειν ἠθέλες καὶ λάβειν καὶ πλαιήσειν,
ἄς ἔλαβες ὁμοίαν σου καπήλου θυγατέραν,
κουτζοπαρδάλαν τίποτε γυμνήν, ἠπορημένην,
ἢ χορταρίναν τρίφυλλον ἀπὸ τὰ μαινέα.
Καὶ τί μὲ παρωδήγησας τὴν ἀπωρφαισιμένην
μὲ τὰ συχνογυρίσματα καὶ μὲ τὰς κομπωσίας,

καὶ μὲ τοὺς ὀψικάτορας καὶ τὸ πολὺν ὀψίκιν;»

Ἐν ἐπιτόμῳ τοιγαροῦν, δέσποτα, δέσποτά μου,
ἐκ τῶν πολλῶν ὁ δούλος σου τινὰ παρεστησάμην.

Εἰ γὰρ ἠθέλησά ποτε τὰ πάντα σοὶ συγγράψαι,
ἡρώων ἂν κατάλογον ἄλλον συνεγραψάμην·

ἀλλ' ἔτι τὰ λεγόμενα ἀρκοῦσι φιλαλήθως
καὶ πρόδηλα τυγχάνουσι καὶ πεφανερωμένα,

καὶ κἂν ἀλήθειαν ἔχωσι καὶ πιθανολογίας,

ψευδῆ τὰ πάντα, δέσποτα, καὶ λῆρον ὀνομάζω,

καὶ μῦθον τὰ λεγόμενα καλῶ καὶ φληναφίας·

ἔχουσι γὰρ τινὰ ῥητὰ πικρίας πεπλησμένα.

Ἡ δὲ τὰς ἀποκρίσεις μου μὴ καταδεχομένη,

στήκει, τριχομαδίζεται, δέρει τὰ μάγουλά της·

συνάγει τὰ παιδιά της, ἀπαίρει καὶ τὴν ῥόκαν,

ἐμβαίνει εἰς τὸ κουβούκλιον της, κλείει σφικτὴν τὴν θύραν,

μουλλόνεται καὶ κρύπτεται, ἐμέ δ' ἀφίνει ἔξω,

ὡς τὸ ἐποίκεν πρὸ πολλοῦ, δέσποτα στεφηφόρε,

ὅταν ἐστράφην σάβουρος ἀπ' ὠδε παρ' ἐλπίδα·

ἠνίκα γὰρ εἰσέβηκα τὴν θύραν καβαλλάρης,

ὡς εἶδεν ὅτι ἐπέζευσα, καὶ ἀνέβηκα κ' ἐκάτῃ

δίχα θορύβου καὶ βοῆς, χωρὶς ὀχλαγωγίας,

μὴ τινὰς ἐπαγόμενος μαχίμους στρατιώτας,

μὴ χρυσοφόρων ὀπλιτῶν μαχίμων συνεργίαν,

μηδὲ πεζῶν ἐπιδρομῆν σφενδοιητῶν ἀγούρων,

μικρολαλεῖν ἀπήρξατο καὶ συχνομουρμουρίζειν

TO BE CONTINUED